

Utvalg for museum og forskning. Mandat for arbeidet.

Bakgrunn

Kulturdepartementet arbeider med en stortingsmelding om museum som planlegges ferdigstilt ved årsskiftet 2020/2021. Meldingen skal gjennomgå situasjonen for museumssektoren, inkludert de samiske museene, i lys av museumsreformen, og drøfte framtidsutfordringer og – muligheter for museene. I forbindelse med dette arbeidet ønsker departementet å få belyst problemstillinger knyttet til museenes forskningsarbeid og få råd om hvordan dette arbeidet kan videreutvikles og styrkes i tiårene framover.

Problemstillinger og spørsmål

Forskning er en av museenes kjerneoppgaver. I statsbudsjettet for 2020 heter det: "Forskning og kunnskapsutvikling anses som en av de sentrale oppgavene ved norske museer. For at museene kan drive meningsfull innsamlings-, dokumentasjons- og formidlingsvirksomhet, må de utvikle et faglig grunnlag som er etablert gjennom egen forskning."

Museumssektoren har vært gjennom en museumsreform hvis formål har vært å styrke museenes faglige arbeid og profesjonalitet. Det meste tyder på at reformen har lyktes med å skape sterkere fagmiljøer, mer faglig samarbeid gjennom nettverk og økt fokus også på museenes forskningsarbeid, blant annet gjennom planarbeid. Viktig infrastruktur for museenes forskningsarbeid er også bygget opp. Eksempelvis er kurs rettet mot ansatte i museene, som vil skrive vitenskapelige artikler eller jobbe fram selvstendige forskningsprosjekter, etablert ved Universitetet i Bergen og godkjente publiseringskanaler for fagfellevurderte artikler har kommet på plass. Mange museer har også nyttet seg av offentlig sektor-ph.d. for å bygge opp forskerkompetansen i institusjonen. Som oppfølging av Meld. St. 25 (2016-2017) *Humaniora i Norge* jobbes det med å legge til rette for at forskning og andre relevante aktiviteter utført ved arkiver, biblioteker og museer kan registreres i forskningsinformasjonssystemet Cristin. Norsk kulturråd har etablert utviklingsprogrammer for å stimulere forskningen i museene, og å belyse museene som forskningsinstitusjoner. Også Norges museumsforbund har hatt fokus på dette gjennom egen seksjon for forskning, seminarer, innspill og kompetansedeling.

Likevel er det denne delen av museenes kjernevirksomhet som kommer svakest ut ved de aller fleste museer i Kulturrådets vurdering av museene og der forskjellene museer og regioner imellom er størst. Noen forskningspolitiske utviklingstrekk utfordrer også denne delen av museenes arbeid, som at nye akkrediteringsregler for å søke midler fra Forskningsrådet er endret og at museer som ikke er akkreditert som forskningsinstitusjoner heller ikke kan inngå som partnere i forskningsprosjekter med akkrediterte institusjoner. Tilbakemeldinger fra museene selv tyder på at det for mange er vanskelig å prioritere forskning og arbeide systematisk med dette innenfor museets ordinære drift og organisering.

I Humaniorameldingen heter det at regjeringen vil vurdere tiltak for å stimulere til mer forskningssamarbeid mellom universiteter og høyskoler og forskere ved arkiv, biblioteker og museer. Også behovet for forskningsmidler som er tilpasset de sistnevnte institusjonenes egenart og kapasitet som forskningsinstitusjoner skal vurderes, i forbindelse med

videreutvikling av de forskningspolitiske virkemidlene på feltet. I Danmark stiller museumsloven en rekke krav til museenes forskning, og krever blant annet at forskningen skal være forbundet med museets ansvarsområde og dets øvrige oppgaver. Slike spesifikke krav til museenes forskningsarbeid finnes ikke i Norge, men ønsket om tilpassede virkemidler for forskningspolitikken på feltet viser også til at museumsforskning ikke nødvendigvis er bare det samme som annen forskning. Meldingsarbeidet skal også se nærmere på en museumslov i Norge. Hvordan politikken kan innrettes for å stimulere til mer og bedre forskning i museene er viktige og komplekse spørsmål, som trenger å belyses nærmere.

Flere stortingsmeldinger har pekt på behovet for økt samarbeid og samhandling mellom universitetsmuseene og øvrige museer, uten at det er etablert en synlig systematikk i arbeidet med dette. I stortingsmeldingen om universitetsmuseene, St.meld. nr. 15 (2007-2008) *Tingenes tale*, heter det at universitetene og universitetsmuseene også har forpliktelser overfor øvrige museer. Og at de som forskningsbaserte kunnskapsforvaltere også har et ansvar inn mot andre museer og skal ha nær kontakt med disse. I forrige museumsmelding, St.meld. nr. 49 (2008-2009) *Framtidas museum*, er ett av tiltakene for forskning og kunnskapsutvikling at det må legges til rette for samarbeid mellom museene og forskningsmiljøer ved universiteter og høyskoler.

I forbindelse med ny museumsmelding ønsker departementet å belyse hvordan forskningen i museene kan styrkes og sikres et høyt nivå framover. Dette gjelder både museenes vitenskapelige produksjon og publisering, museenes rekruttering til og understøttelse av forskningsarbeid og forskningens innretning og nedslag. Særlig ønsker departementet belyst hvordan mer systematisk samarbeid mellom universitetsmuseene og øvrige museer kan bidra til en slik styrking. Utvalget bes komme med anbefalinger og forslag til tiltak som kan implementeres over tid. Sentrale spørsmål vil være:

- Hva skal til for å styrke museene som forskende institusjoner de neste tretti årene?
- Hvilke forskningspolitiske tiltak er i dag tilrettelagt for museenes forskningsarbeid og hvordan kan disse eventuelt bedres?
- Hvilke tiltak kan stimulere til mer forskningssamarbeid mellom universiteter og høyskoler og forskere ved arkiv, biblioteker og museer.
- Hvordan legge til rette for at forskningen stimuleres fra museene selv, og hvordan bidra til at museene prioriterer og bygger opp under forskningsaktivitet internt?
- I hvilken grad bidrar museenes forskning til dets øvrige virksomhetsområder?
- Hvordan legge til rette for at museenes kunnskapsutvikling i arbeidet med ulike typer publikasjoner i større grad også når relevante akademiske fagdiskurser og debatter?
- Hvordan kan universitetsmuseenes innretning og nærhet til infrastruktur for forskning bidra til å styrke forskningen i sektoren som helhet?
- Hvordan kan forskning på museenes formidling styrkes?

Prosess

- Utvalget starter arbeidet primo 2020 og leverer en skriftlig rapport i mai/juni 2020.
- Departementet stiller med sekretær for utvalget.

- Arbeidet honoreres i henhold til statens satser for utvalgsarbeid. Reisekostnader dekkes i henhold til statens satser for reise.